

УДК 338:657

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-17>**Євсєєва О.О.**

доктор економічних наук, професор,
Український державний університет залізничного транспорту
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2042-8277>

Підопригора І.В.

кандидат економічних наук, доцент,
САР (сертифікований бухгалтер-практик),
Товариство з обмеженою відповідальністю «БІЄ ГРУП»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9614-7530>

Євсєєв А.С.

аспірант,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3218-8437>

Ievsieieva Olga

Ukrainian State University of Railway Transport

Pidoprygora Iryna

BIE GROUP Limited Liability Company

Ievsieiev Andrii

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОРПОРАТИВНОГО УТВОРЕННЯ: ВИКЛЮЧЕННЯ ВПЛИВУ ВНУТРІШНІХ ТА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПРИКЛАДІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК КОРПОРАТИВНОГО УТВОРЕННЯ

Досліджено сутність внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків залізничного транспорту як прикладу розрахунків корпоративного утворення. Розроблена та упроваджена методика обчислення показників фінансового стану корпоративного утворення з урахуванням виключення впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків по об'єктах дослідження залізничного транспорту, враховуючи їх специфіку діяльності – неможливість самостійної реалізації свого продукту праці, а тільки у складі єдиного перевізного процесу. Дослідження стало підґрунтям упровадження ідеї універсалізації запропонованої методики у будь-якій сфері комерційно-виробничої діяльності. Оцінена перспектива щодо подальших розробок і в установах бюджетної сфери, враховуючи соціальне призначення, завдання бюджетування та кошторисного фінансування, можливості ведення комерційної діяльності неприбутковою установою за чинним законодавством. Упроваджена та доведена теза про теоретико-практичне опосередкування та універсалізацію запропонованої методики для корпоративного утворення за ідейною її ознакою будь-якої сфери діяльності як на рівні оцінювання показників фінансового стану головного підприємства, так і підпорядкованих йому структурних підрозділів.

Ключові слова: корпоративне утворення, залізничний транспорт, внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки, обліково-аналітичні процедури, фінансова звітність, показники фінансового стану, фінансовий стан.

METHODOLOGY FOR ASSESSING THE FINANCIAL CONDITION OF A CORPORATION: EXCLUDING THE IMPACT OF INTERNAL AND INTRA-COMPANY SETTLEMENTS BASED ON THE EXAMPLE OF RAILWAY TRANSPORT AS A CORPORATION

The essence of internal and intra-company settlements of railway transport as an example of settlements of corporation is studied. This became the basis for the authors of the study to develop a methodology for calculating financial condition indicators of a corporation, with the exclusion of the impact of internal and intra-company settlements, the practical implementation of which was proved in the studies of Master's graduation theses of students who took their pre-graduate internship in structural divisions of railway transport under the supervision of the university teachers who are the authors of this study. The proposed methodology proved its theoretical and practical feasibility on the objects of research of railway transport, taking into account the specific nature of their activity, namely: the impossibility to sell independently their labor product, but only as part of a single transportation process affected by the financial and economic relations within the corporation. The research became the basis for the introduction of the idea of universalizing the proposed methodology for calculating the financial condition indicators of a corporation in any field of activity, with the exclusion of the impact of internal and intra-company settlements. The authors of the study evaluated the prospects for further developments not only in assessing the efficiency of business and manufacturing enterprises and organizations, but also that of public sector institutions, where internal and intra-company

settlements are a consequence of the distribution of budget funds with purely technical procedures for debt crediting without appropriate technological and analytical research. The use of the methodology for calculating the financial condition indicators of a corporation, with the exclusion of the influence of internal and intra-company settlements in the public institutions will allow taking into account not only the branching of the budgetary institution with its numerous structural divisions, but also the social purpose of the object of research which is a public institution, its tasks of budgeting and estimated financing, the possibility of conducting commercial activities by a non-profit institution in accordance with the current law, and other factors. The thesis of theoretical and practical mediation and universalization of the proposed methodology for a corporation on its ideological basis of any field of activity is also put forward, both at the level of calculating and evaluating of the financial condition indicators of the parent company and its subordinate structural divisions.

Keyword: corporation, railway transport, internal and intra-company settlements, accounting and analytical procedures, financial statements, financial condition indicators, financial condition.

JEL classification: M41, C82, G32, C58, M19

Постановка проблеми. Внутрішні та внутрішньогосподарські виникають між підприємствами (структурними підрозділами), що входять в систему корпорації (наприклад, головним підприємством та філіями, між філіями всередині корпорації, між структурними підрозділами корпорації як головного підприємства та філіями як структурними підрозділами корпорації тощо) в процесі створення (виробництва) продукції, надання робіт та послуг; іншими словами, – в процесі фінансово-господарської діяльності корпоративного утворення.

Залізничний транспорт є яскравим прикладом сучасного корпоративного утворення економіки країни. В Україні таким корпоративним утворенням є Акціонерне товариство «Українська залізниця» (далі – Укрзалізниця /під назвою розуміють одночасно – і власне назву самої корпорації, і бренд/). При здійсненні залізничних перевезень між підприємствами залізничного транспорту, залізницями та їх відособленими підрозділами, як структурних підрозділів корпоративного утворення, саме і виникають внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки.

Слід відзначити, що на рівні внутрішніх регламентів щодо документального забезпечення розуміння та трактування внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків всередині корпоративного утворення Укрзалізниця, означені терміни прописані відповідними їх визначеннями. І це є виправданим кроком з боку корпоративного утворення, адже внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки займають значну питому вагу у розрахунках корпорації. В той же час, на рівні державного нормативно-правового забезпечення, офіційних чітких визначень не зафіксовано.

Окрім відсутності визначення термінів «внутрішні розрахунки» та «внутрішньогосподарські розрахунки» на державному законодавчому рівні, але наявності певних наукових досліджень, виникає нагальна потреба у комплексному дослідженні не тільки в означеному обсязі щодо встановлення формулювань й трактувань, а й у напрямках подальшого систематизованого упровадження цих термінів: у теоретичній площині щодо розробки методики та методології їх визначення в системі економічних та фінансових показників; у практичній площині – за наявності альтернативних методологічних рішень, – прийняття в обліковій політиці корпоративного утворення прийнятної методології та її упровадження в системі рахунків бухгалтерського обліку; в аналітичній діяльності – оцінка впливу на показники фінансового стану структурного підрозділу корпоративного утворення в залежності від його статусу в корпоративному утворенні; в контрольно-моніторинговій

діяльності – розробка заходів за результатами аналітичних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Критичний погляд на зміст нормативно-правових документів, всебічний аналіз навчально-методичної літератури, наукових публікацій та інших фахових консультацій із даної проблематики показав наступне.

Дослідження розкриття сутності внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків на рівні нормативно-правових документів показало, що в Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [1] представлено лише стислий опис в частині організації ведення операцій по внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунках та відображення господарських операцій в системі рахунків для підприємства. При цьому треба враховувати, що норми зазначеної Інструкції [1] не розповсюджуються на банки, бюджетні установи, підприємства, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності. При цьому треба враховувати, що такі види розрахунків можуть виникати у всіх означених суб'єктів. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2] як основний нормативний документ в організації ведення бухгалтерського обліку, на який у своїй фінансово-господарській діяльності покладаються всі означені суб'єкти та навіть банки, які прямо не включені до переліку агентів, на яких розповсюджуються норми цього Закону [2], – визначає лише термін «внутрішньогосподарський облік» як співзвучний до означеної тематики термін, але із зовсім іншим змістом – «система збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [2], що за логікою може охоплювати й організацію накопичення інформації і про внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3] розкриває можливість упровадження елементу облікової політики шляхом можливості введення у звітність додаткових статей фінансової звітності із кодом рядків 1145 «Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків» в активі балансу та 1645 «Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків» в пасиві балансу, що є позитивним з точки зору прикладного обліку, але негативним прикладом змішування та узагальнення понять на теоретичному рівні, адже такі розрахунки вже складаються із внутрішньогосподарських і власне внутрішніх розрахунків. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова

звітність» [4] дає лише визначення поняття «внутрішньогрупові операції» як «операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи» [4], із визначення якого можна здогадатися, що йдеться саме про внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки. Слід відзначити, не дивлячись на описану вище можливість щодо упровадження додаткових статей у баланс по внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунках, інформацію по цих статтях балансу необхідно показувати шляхом внутрішньогрупового сальдо, тобто в згорнутому вигляді, в той час як на практиці підприємства із наявністю внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків, користуючись можливістю упровадження певних положень облікової політики, можуть показувати стан по таких розрахунках у звітності (балансі) у розгорнутому вигляді. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [5] та П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6], як нормативні документи, що розкривають методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та зобов'язання відповідно й їхнє розкриття у фінансовій звітності, взагалі не згадують про можливі стани внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків із дебіторською або кредиторською ознакою відповідно.

Дослідження щодо питань обліку внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків на рівні аналізу навчально-методичної літератури, наукових публікацій та інших фахових консультацій показав фрагментарні дослідження авторів по таких напрямках: Атамас П.І. [7] (розкрито галузеві прикладні особливості суто бухгалтерського обліку внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків на прикладі залізничного транспорту на рівні їх трансформації в об'єкти обліку – доходні надходження і доходи від перевезень); Гойло Н.В. [8], Литвиненко Н.О. [9], Петренко С.М. [10] (систематизовано теоретичні та практичні положення з бухгалтерського обліку внутрішніх розрахунків в еволюційному контексті та необхідності їх узгодження за обліковими процедурами в обліковій політиці головного та підпорядкованого підприємства); Гавриленко Н.В. [11] (доведено, що вимоги до відображення в обліковій політиці інформації про сегменти мають відношення лише до певної групи підприємств (філіями-сегментами), які повинні виділити відповідні сегменти за їх наявності та включити до наказу про облікову політику інформацію про сегменти діяльності, пріоритетний вид сегмента та засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках); Граковський Ю. [12] (пов'язує облік внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків виключно із розумінням необхідності побудови на підприємстві за власними інформаційними потребами внутрішньогосподарського обліку, тим самим обмежуючи сферу розповсюдження та призначення такого обліку на підприємстві); Карпова В. [13] (розкрито порядок ціноутворення у внутрішніх розрахунках та організація цього питання в обліковій політиці підприємства) та інші дослідники.

Отже, аналіз досліджень щодо економічної сутності внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків та їх впливу на фінансово-господарську діяльність викрив комплексні недоліки щодо вивчення означеної проблеми, а саме: відсутність офіційних визначень,

методології обліку, методики використання інформації по заборгованості з внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунках у визначенні показників фінансового стану корпоративного утворення в цілому та його структурних підрозділів зокрема, в залежності від їхнього юридичного статусу всередині такого корпоративного утворення, повну відсутність нормативних актів щодо особливостей обліку за сферами діяльності, не з'ясована роль та вплив цих показників на фінансово-господарську діяльність.

Мета статті полягає у розкритті сутності внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків корпоративного утворення й доведення їх впливу на показники фінансового стану головного підприємства та підпорядкованих йому структурних підрозділів на прикладі підприємств залізничного транспорту; усвідомлене розповсюдження набутого досвіду шляхом розробки універсальної методики обчислення показників фінансового стану корпоративного утворення будь-якої сфери діяльності з урахуванням виключення впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на вищезазначене, у дійсній науковій публікації розглянемо сутність внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків на прикладі корпоративного утворення «Укрзалізниця», як певного прикладу моделі, де безпосередньо виникають такі розрахунки. Так, внутрішнім регламентом Укрзалізниці, а саме Порядком економічних взаємовідносин на залізничному транспорті України [14] внутрішні розрахунки (далі – ВР) визначаються як розрахунки між «Укрзалізницею» і підприємствами, що входять до сфери її управління; а внутрішньогосподарські розрахунки (далі – ВГР) визначаються як розрахунки між окремими підприємствами залізничного транспорту та їх підрозділами.

Умовою таких розрахунків є наявність у кожного з учасників окремого або самостійного балансу, що входить до складу зведеного балансу «Укрзалізниці». При ВР і ВГР вимога платежу оформлюється шляхом виписки повідомлення (авізо) і направлення його платнику, оминаючи установи банків [15].

Так, на залізничному транспорті ВР відображують взаємовідносини між підрозділами, безпосередньо підпорядкованими ПАТ «Укрзалізниця» через Головне фінансово-економічне управління. ВГР супроводжують відносини між підрозділами, що входять до складу залізниць, підприємств та об'єднань і по суті відображують процес фінансування їх експлуатаційної діяльності. Учасником внутрішніх чи внутрішньогосподарських розрахунків може бути будь-яке підприємство залізничного транспорту, яке складає окремий або самостійний баланс, що входить до складу зведеного балансу АТ «Укрзалізниця».

Отже, ВР та ВГР займають значну питому вагу та впливають на формування показників фінансової звітності, зокрема балансу підприємства.

Об'єктами обліку ВР і ВГР на залізничному транспорті є [7]: доходні надходження і доходи від перевезень; операції з фінансування та розподілу коштів «Укрзалізницею» між залізницями та підприємствами «Укрзалізниці», залізницями між їх виробничо-технологічними підрозділами; розрахунки, пов'язані з незабезпеченням схоронності вантажу; розрахунки за цен-

тралізовані поставки товарно-матеріальних цінностей; розрахунки з розподілу витрат; розрахунки за іншими операціями між підрозділами, що входять до сфери управління «Укрзалізниці».

Операції за ВР між підрозділами, безпосередньо підпорядкованими «Укрзалізниці», обліковують на субрахунку 682 «Внутрішні розрахунки», а за ВГР між підрозділами, що входять до складу залізниць, підприємств та об'єднань, обліковують на субрахунку 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки». Наявність рівновеликих сум на рахунках ВР і ВГР (у одних учасників за дебетом, а в інших – за кредитом) забезпечує можливість взаємовиключення їх при складанні зведеної бухгалтерської звітності. З метою деталізації таких розрахунків та впорядкування системи звітності за цими операціями до Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств і організацій залізничного транспорту [16] введено рахунки третього порядку.

Найбільш значна питома вага припадає на ВР і ВГР, що є традиційним для галузі та пов'язане з обліком та розподілом доходних надходжень і доходів від перевезень, а також з обліком та розподілом витрат основної діяльності. Методика таких розрахунків та їх обліку передбачена Порядком економічних взаємовідносин на залізничному транспорті України [16].

Основним джерелом інформації про майновий стан підприємства чи групи підприємств, а також про результати його господарювання є фінансова звітність. Тому необхідно досконало знати та вміло використовувати принципи, методи та процедури обліку, які застосовувалися при її формуванні та узагальненні в обліковій політиці підприємства, оскільки від цього значною мірою залежить якість фінансової звітності, її придатність для аналізу діяльності компанії, прийняття ефективних управлінських рішень та можливість залучення інвестицій [17].

Нині у звітності будь-якого структурного підрозділу корпоративного утворення за останньою редакцією НП(С)БО 1 [3] та НП(С)БО 2 [4] й можливостей застосування елементів облікової політики за ними [18], зокрема у звітності підприємств залізничного транспорту, ВР і ВГР виокремлюються і відображаються у складі відповідних статей балансу. На це прямо вказує Перелік додаткових статей фінансової звітності, Додаток 3 до НП(С)БО 1 [3, 19]. Так, дебіторську заборгованість по ВР і ВГР відображають в строчці 1145 активу балансу, а кредиторську заборгованість по ВР і ВГР відображають – в строчці 1645 пасиву балансу.

Оскільки ВР та ВГР за методикою розрахунку показників фінансового стану також приймають участь у підрахунку певних фінансових показників, автори дослідження підтримують та деталізують тезу про методологічну нагальність здійснення процедури виключення по тих показниках фінансового стану, в структуру яких вони входять в показниках балансу підприємства та на які вони безпосередньо впливають, з метою отримання більш коректних даних, що дозволить більш обґрунтовано навести висновки та надати економічні рекомендації щодо поліпшення фінансового стану.

В загальному вигляді виключення ВР і ВГР може здійснюватися за такою методикою [15]: якщо в балансі структурного підрозділу зафіксована дебіторська

заборгованість по ВР і ВГР, то за обліково-аналітичними процедурами її виключають із показників загальної суми оборотних активів (код строки 1195 активу балансу) та загальної суми активу балансу (код строки 1300 активу балансу); якщо в балансі структурного підрозділу зафіксована кредиторська заборгованість по ВР і ВГР, то за обліково-аналітичними процедурами її виключають із показників загальної суми поточних зобов'язань і забезпечень (код строки 1695 пасиву балансу) та загальної суми пасиву балансу (код строки 1900 пасиву балансу).

З вищенаведеного зрозуміло, що ВР і ВГР будуть впливати на ті показники, де вони приймають безпосередню участь в розрахунку тих чи інших показників фінансового стану підприємства. Такий спосіб коригування показників фінансового стану нами названий – прямим [15].

Баланс як форма фінансової звітності підтверджує головне правило бухгалтерського обліку про те, що активи підприємства завжди дорівнюють його пасивам.

Це означає, що ВР і ВГР з дебіторською ознакою опосередковано знаходяться в пасиві балансу, так як і ВР і ВГР з кредиторською ознакою опосередковано знаходяться в активі балансу. Це також означає і те, що при наявності в балансі підприємства дебіторської заборгованості по ВР і ВГР її необхідно виключити і з розрахунків тих показників, які розраховуються і за участю загальної суми пасиву (код строки 1900 пасиву балансу). І навпаки: при наявності в балансі підприємства кредиторської заборгованості по ВР і ВГР її необхідно також виключити і з розрахунків тих показників, які розраховуються і за участю загальної суми активу (код строки 1300 активу балансу). Такий спосіб коригування показників фінансового стану нами названий – непрямим (або опосередкованим) [15].

Для здійснення відповідних розрахунків в основу покладається одна із методик оцінки фінансового стану, яка зафіксована чинним законодавством у нормативному документі «Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств» [20], пунктом 3.4. яких розкрито загальний алгоритм щодо послідовності здійснення аналізу [17]: підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо); визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох найбільш важливих); обчислення показників за період, що аналізується; оцінка фінансового стану за показниками в динаміці; розробка конкретних заходів та прийняття управлінських рішень.

Із плином часу зазначений алгоритм зазнав певних редакцій у законодавстві у таких нормативних документах як «Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій» [21], Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [22] та інші, що враховують певні особливості оцінки за тих чи інших економічних умов.

З огляду на зазначене, тим не менш нами за основу розгляду механізму розрахунку показників фінансового стану рекомендовано використовувати саме Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств [20], оскільки в них достатньо детально розглянуто алгоритм в поетапному форматі, на відміну

від всіх інших нормативних актів, в яких одразу розглядається той чи інший етап дослідження.

Незалежно від обраної методики розрахунку показників фінансового стану, нами також рекомендовано перед виконанням основного дослідження провести процедуру узгодження показників звітності до співставного вигляду, сутність та методику здійснення якої представлено в джерелах [17] та [23] відповідно. В даній публікації ми навмисно опускаємо це питання як таке, що відноситься до аналітико-статистичних процедур, без здійснення яких дослідження в принципі не може бути розпочато, та виходимо з того, що інформаційні матеріали підготовлені до порівняльного вигляду та вже є співставними.

Отже, вищезазначене дає аналітику виконати безпосередньо здійснити завдання – очистити показники балансу від ВР та ВГР. Для цього з метою наочності інформації та її зручності для подальшого використання нами пропонується застосування відповідних аналітичних таблиць в ході виконання розрахунку показників фінансового стану за звичайною методикою та з урахуванням виключення впливу ВР та ВГР.

Висновки. Дослідження впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків на оцінку фінансового стану корпоративного утворення або його структурних підрозділів спонукало авторів статті дослідити на прикладі залізничного транспорту сутність внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків корпоративного утворення. Це стало підґрунтям розробки авторами дослідження методики обчислення показників фінансового стану корпоративного утворення з урахуванням виключення впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків, практичне упровадження якої доведено у магістерських дипломних роботах попередніх навчальних років здобувачів вищої освіти із базою переддипломної практики на залізничному транспорті під керівництвом викладачів науково-педагогічного складу з числа авторів дослідження. Дійсно, запропонована методика показала свою виправданість не тільки на теоретичному рівні, а в практичній площині особливо там, де об'єктом дослідження став структурний підрозділ залізничного транспорту, де взагалі за загальною методикою оцінки фінансового стану підприємства стверджується теза про неможливість та абсурдність визначення показників фінансового стану. Враховуючи ж специфіку

діяльності підприємств залізничного транспорту – про неможливість самостійної реалізації свого продукту праці, а тільки у складі єдиного перевізного процесу, запропонована методика показала доцільність її використання, оскільки навіть враховуючи названу специфіку, тим не менш у таких структурних підприємств виникають фінансово-економічні стосунки всередині корпоративного утворення.

Практичне упровадження методики на рівні наступного дослідницького економіко-аналітичного досвіду стає підставою для ствердження тези про універсалізацію запропонованої методики обчислення показників фінансового стану корпоративного утворення будь-якої сфери діяльності (автомобільний транспорт, авіаційний транспорт, будівельна галузь тощо) з урахуванням виключення впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків.

Запропоноване дослідження має і перспективу щодо подальших розробок не тільки в оцінці ефективності діяльності підприємства й організації комерційно-виробничої сфери, а й установи бюджетної сфери, де внутрішні та внутрішньогосподарські розрахунки є звичайною справою враховуючи соціальну направленість щодо розподілу бюджетних коштів, але на практиці все цим і закінчується, адже таким розрахункам в бюджетній сфері на практиці відводиться суто технічна роль у зарахуванні заборгованостей без відповідних технологічно аналітичних досліджень. В той же час, слід враховувати не тільки факт розгалуженості бюджетної установи по її структурних підрозділах всередині, а й соціальне призначення об'єкта дослідження бюджетної сфери діяльності, його завдання бюджетування та кошторисного фінансування, можливості ведення комерційної діяльності неприбутковою установою за чинним законодавством та інші фактори.

Все це дає підстави для теоретико-практичного опосередкування та універсалізації запропонованої методики обчислення показників фінансового стану корпоративного утворення з урахуванням виключення впливу внутрішніх та внутрішньогосподарських розрахунків для корпоративного утворення за ідейною її ознакою будь-якої сфери діяльності як на рівні оцінювання показників фінансового стану головного підприємства, так і підпорядкованих йому структурних підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Інструкція]: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Закон України]: Верховна Рада України, наказ Президента України № 996-XIV від 16.07.1999 року р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
3. Загальні вимоги до фінансової звітності [Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку I]: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
4. Консолідована фінансова звітність [Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 2]: Наказ Міністерства фінансів України № 628 від 27.06.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
5. Дебіторська заборгованість [Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 10]: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.09.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
6. Зобов'язання [Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 11]: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
7. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 392 с.

8. Гойло Н.В. Внутрішні розрахунки в системі бухгалтерського обліку: історичний аспект та досвід зарубіжних країн. *Вісник ЖДТУ: Серія Економічні науки*. 2011. № 2 (56). С. 55–60. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4827/12.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 04.08.2023).
9. Литвиненко Н.О. Розвиток теоретичних та практичних засад бухгалтерського обліку внутрішніх розрахунків. *Вісник Львівської комерційної академії: Серія Економічна*. 2014. Випуск 44. С. 46–50. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovi_Vydannya/Vydan_Ekon/Docs/Visnyk_Ekonomika_Vypusk44.pdf#page=47 (дата звернення: 04.08.2023).
10. Петренко С.М. Облікове забезпечення фінансової політики групи підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 2 (29). С. 114–126. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2778/1/12.pdf> (дата звернення: 04.08.2023).
11. Гавриленко Н.В. Сегменти господарської діяльності в обліковій політиці: управлінський аспект. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. 2022. № 181. С. 197–201. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/issue/view/78> (дата звернення: 04.08.2023).
12. Граковський Ю. Бухгалтерський облік внутрішньогосподарських розрахунків. *Вісник податкової служби України*, № 31, серпень 2009 р. ПАРУС: Інтернет-Консультант. URL: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=05U76ab6385c84d725a0023b7bf6f7427b01f (дата звернення: 04.08.2023).
13. Карпова В. Сегменти діяльності в обліковій політиці. *Uteka* [сайт]: розділ «Комерція: Господарські операції». URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-hozyajstvennye-operacii-9-segmenty-deyatelnosti-v-uchetnoj-politike> (дата звернення: 04.08.2023).
14. Порядок економічних взаємовідносин на залізничному транспорті України: Наказ Укрзалізниці від 23.01.2012 № 019-Ц.
15. Євсєєва О.О. Облік внутрішніх і внутрішньогосподарських розрахунків та їхній вплив на оцінку фінансового стану структурного підрозділу на прикладі залізничного транспорту. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: IV Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2018 р.): тези доповідей. Чернігів: ЧНТУ, 2018. С. 56–58.
16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій залізничного транспорту України [План]: Наказ Укрзалізниці від 19.01.2000 р. № 17-Ц.
17. Ievsieieva O., Pidoprygora I., Ievsieiev A., Kovalova D. (2022) Importance of compatibility of financial statement indicators in calculating financial standing indicators for structural units of railway transport. *Transport Means 2022: Sustainability: Research and Solutions: Proceedings of the 26th International Scientific Conference (online)*. (October 05-07, 2022, Online Conference, Kaunas, Lithuania), Part II, Kaunas: Kaunas University of Technology, 2022, pp. 562–567. [e.book, 2022, p. 87–92]. URL: <https://www.dropbox.com/scl/fo/dddgub7ij4b1v01blmmwf/h?dl=0&fbclid=IwAR2eSdJtlOg0VW0z14hrZ9MjS-8VdvdGkXjTOLd-0xRM82GO4mb4z5gUpE&preview=Transport+means+2022+II+dalis.pdf&rkey=xpu2rbupn7gh12nlm7s2jqti> (дата звернення: 04.08.2023).
18. Євсєєва О.О. Облікова політика та її складові елементи. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2016. № 105. С. 67–77.
19. Перелік додаткових статей фінансової звітності: *Додаток 3*. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
20. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: 28.07.2006. Центральна спілка споживчих товариств України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text> (дата звернення: 04.08.2023).
21. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.08.2023).
22. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.08.2023).
23. Євсєєва О.О. Концептуальний підхід методології підготовки звітних даних у порівняльній вигляд при розрахунку показників фінансового стану. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. 2022. № 178. С. 71–77. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1072> (дата звернення: 04.08.2023).

References:

1. On the use of the chart of accounts for accounting for assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations [Instruction]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 291 dd. 30.11.1999. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (accessed on 04.08.2023).
2. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine [Law of Ukraine]: Verkhovna Rada of Ukraine, Order of the President of Ukraine No. 996-XIV dd. 16.07.1999. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (accessed on 04.08.2023).
3. General Requirements of Financial Reporting [National Accounting Standard (Regulation) 1]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 73 dd. 07.02.2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed on 04.08.2023).
4. Consolidated Financial Statements [National Accounting Standard (Regulation) 2]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 628 dd. 27.06.2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text> (accessed on 04.08.2023).
5. Accounts receivable [National Accounting Standard (Regulation) 10]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 237 dd. 08.09.1999. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (accessed on 04.08.2023).
6. Liabilities [National Accounting Standard (Regulation) 11]: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 20 dd. 31.01.2000. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (accessed on 04.08.2023).
7. Atamas P.Y. (2010). *Bukhhalterskyi oblik u haluzyakh ekonomiky* [Accounting in the branches of economics]: textbook. 2nd edition, revised and extended. Kyiv: Tsentr uchbovovoyi literatury, 392 p.
8. Goilo N.V. (2011). *Vnutrishni rozrakhunky v systemi bukhalterskoho obliku: istorychnyy aspekt ta dosvid zarubizhnykh krayin* [Internal calculations in the accounting system: historical aspect and experience of foreign countries]. *Visnyk ZhDTU: Seriya ekonomichna*, no. 2 (56), pp. 55–60. Available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4827/12.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed on 04.08.2023).

9. Lytvynenko N.O. (2014). Rozvytok teoretychnykh ta praktychnykh zasad bukhholderskoho obliku vnutrishnykh rozrakhunkiv [Development of theoretical and practical bases of accounting for internal calculations]. *Visnyk Lvivskoyi komertsyynoyi akademiyi: Seriya ekonomichna*, no. 44, pp. 46–50. Available at: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdzily/Naukovi_Vydannya/Vydan_Ekon/Docs/Visnyk_Ekonomika_Vypusk44.pdf#page=47 (accessed on 04.08.2023).
10. Petrenko S.P. (2014). Oblikove zabezpechennya finansovoyi polityky hrupy pidpryemstv [Accounting support for the financial policy of a group of enterprises]. *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhholderskoho obliku, kontrolyu i analizu*, no. 2 (29), pp. 114–126. Available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2778/1/12.pdf> (accessed on 04.08.2023).
11. Gavrylenko N.V. (2022). Sehmenty hospodarskoyi diyalnosti v oblikoviy politytsi: upravlynsky aspekt [Segments of economic activity in accounting policy: management aspect]. *Ekonomichnyi prostir*: Collection of scientific works. No. 181. P. 197–201. Available at: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/issue/view/78> (accessed on 04.08.2023).
12. Grakovskiy Yu. (2009). Bukhholdersky oblik vnutrishnohospodarskykh rozrakhunkiv [Accounting of intra-company settlements]. *Visnyk podatkovoyi sluzhby Ukrainy*, No. 31, August. PARUS: Internet-Consultant. Available at: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=05U76ab6385c84d725a0023b7bf6f7427b01f (accessed on 04.08.2023).
13. Karpova V. Sehmenty diyalnosti v oblikoviy politytsi (Business segments in accounting policy). Uteka [website]: section “Commerce: business operations”. Available at: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-xozyajstvennye-operacii-9-sehmenty-deyatelnosti-v-uchetnoj-politike> (accessed on 04.08.2023).
14. Procedure of economic relations in the railway transport of Ukraine [Procedure]: Order of Ukrzaliznytsia dd. 23.01.2012 No. 019-II.
15. Ievsieieva O.O. (2018). Oblik vnutrishnykh i vnutrishnohospodarskykh rozrakhunkiv ta yikhniy vplyv na otsinku finansovoho stanu strukturnoho pidrozdzilu na prykladi zaliznychnoho transport [Accounting of internal and on-farm settlements and their impact on the assessment of the financial condition of a structural division on the example of railway transport]. Bukhholdersky oblik, opodatkovannya, analiz i audyt: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy rozvytku: IV International Scientific and Practical Conference (Chernihiv, 27 November 2018): abstracts of reports. Chernihiv: CHNTU. P. 56–58.
16. Chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations of railway transport of Ukraine [Chart]: Order of Ukrzaliznytsia dd. 19.01.2000 No. 17-II.
17. Ievsieieva O., Pidoprygora I., Ievsieiev A., Kovalova D. (2022). Importance of compatibility of financial statement indicators in calculating financial standing indicators for structural units of railway transport. *Transport Means 2022: Sustainability: Research and Solutions: Proceedings of the 26th International Scientific Conference (online)*. (October 05-07, 2022, Online Conference, Kaunas, Lithuania), Part II, Kaunas: Kaunas University of Technology, pp. 562–567. [e.book, 2022, p. 87–92]. Available at: <https://www.dropbox.com/scl/fo/dddgub7ij4b1v01blmmwf/h?dl=0&fbclid=IwAR2eSdJtlOg0VW0z14hrZ9MtjS-8VdvdGkXjT0Ld-0xRM82GO4mb4z5gUpE&preview=Transport+means+2022+II+dalis.pdf&rkey=xpu2rbupn7gh12nlm7s2jqti> (accessed on 04.08.2023).
18. Ievsieieva O.O. (2016). Oblikova polityka ta yiyi skladovi elementy [Accounting Policy and its Components]. *Ekonomichnyi prostir*. No. 105. P. 67–77.
19. List of additional items in the financial statements: Appendix 3. NAR(S) 1 “General Requirements for Financial Statements”: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 73 dd. 07.02.2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed on 04.08.2023).
20. Guidelines for the analysis and assessment of the financial condition of enterprises [Guidelines]: 28.07.2006. Central Union of Consumer Societies of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text> (accessed on 04.08.2023).
21. Guidelines for the analysis of the financial and economic condition of enterprises and organizations [Guidelines]: Letter of the State Tax Administration of Ukraine dd. 27.01.1998 No. 759/10/20-2117. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (accessed on 04.08.2023).
22. Regulation on the Procedure for Analyzing the Financial Condition of Enterprises Subject to Privatization [Regulation]: Order No. 49/121 of the Ministry of Finance of Ukraine and the State Property Fund of Ukraine dd. 26.01.2001 No. 49/121. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (accessed on 04.08.2023).
23. Ievsieieva O.O. (2022) Kontseptualnyy pidkhid metodolohiyi pidhotovky zvitnykh danykh u porivnyalnyy vyhyad pry rozrakhunku pokaznykiv finansovoho stanu [Conceptual approach of the methodology for preparing reporting data in a comparative form for calculation of financial condition indicators]. *Ekonomichnyi prostir*. No. 178. P. 71–77. Available at: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1072> (accessed on 04.08.2023).